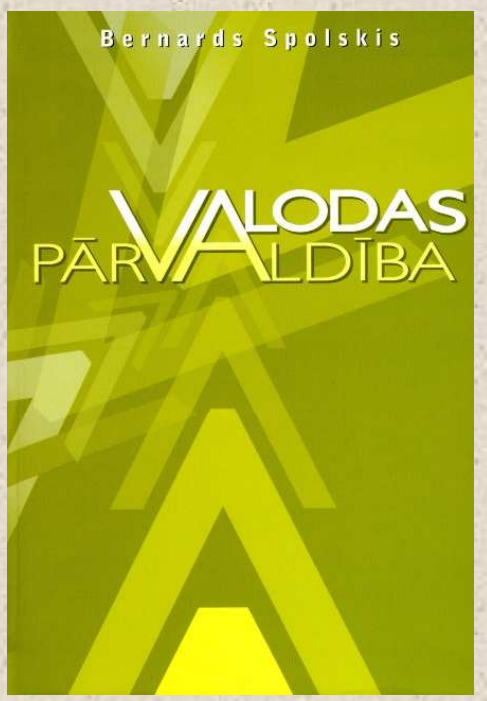

Latviešu valodas aģentūra

Bernards Spolskis

- Dzimis Jaunzēlandē (1932)
- Studējis Jaunzēlandes Universitātē un Monreālas Universitātē
- Docējis Makgila, Indianas un Ņūmeksikas universitātēs, pašlaik – Bar-Ilana Universitātē
- Žurnālu «Applied Linguistics» un «Language Policy» dibinātājs

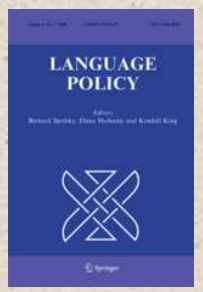

B. Spolska grāmatas

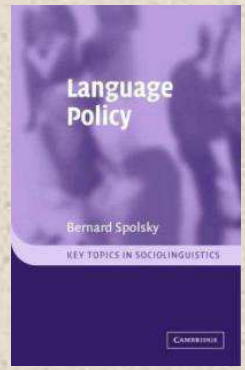

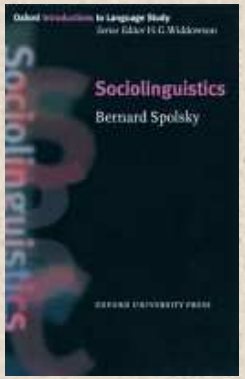

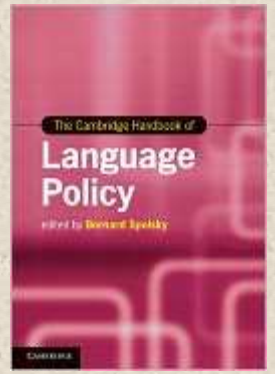

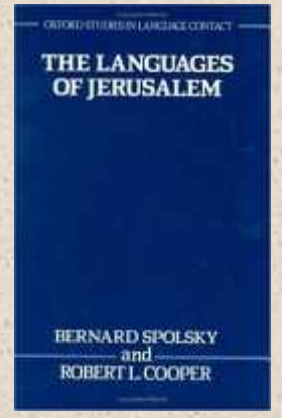

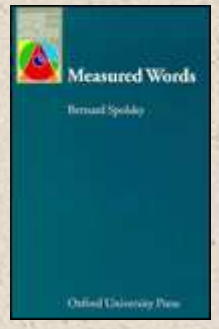

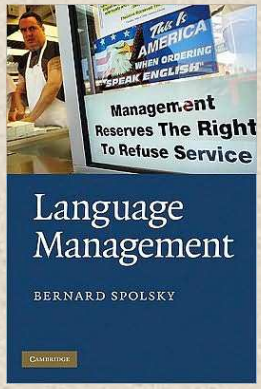

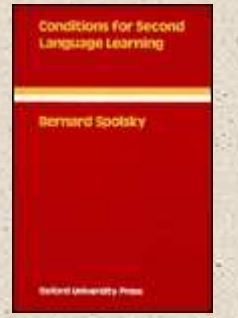

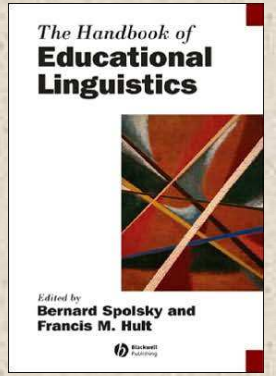

Bernards Spolskis
«Valodas pārvaldība»
Rīga: Zinātne, 2011

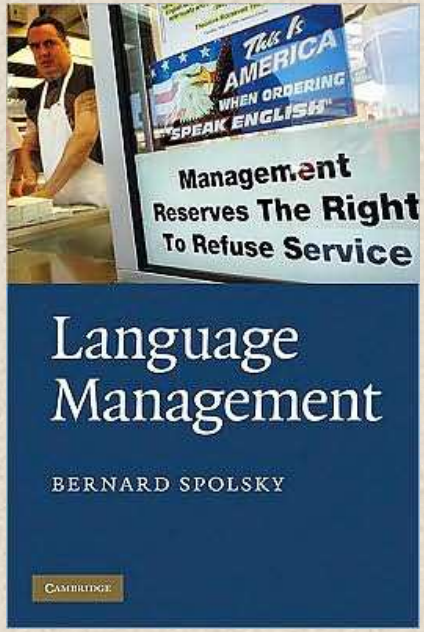

1. nodaļa. Par valodas pārvaldības teoriju

Lingvistiskā prakse nosaka valodas apguvi un tādējādi rada nepieciešamos apstākļus valodas izvēlei – lingvistisko uzvedību nosaka valodas prasme; pārliecību nosaka vērtību sistēma, kas atkal ir valodas izvēles pamatā, un valodas pārvaldība var mudināt runātājus mainīt viņu lingvistisko praksi vai pārliecību.

2. nodaļa. Valodas pārvaldība ģimenē

Ir apstiprinājusies hipotēze par ārējo spēku lielo ietekmi uz valodas lietojumu ģimenēs; nav daudz gadījumu, kad ģimene funkcionētu kā slēgta vienība. Ikviena joma ir atvērta plašākas sociolingvistikas ekoloģijas ietekmei.

3. nodaļa. Valodas politika reliģijas jomā

Reliģiskās jomas izpēte ir atklājusi, ka galvenās reliģijas ir īstenojušas zināmu spiedienu uz dažādām valodas lietojuma izpausmēm. Reliģiska pārliecība un valodas tīrība ir cieši saistīta: valodas tīrība tiek pielīdzināta dievbijībai.

4. nodaļa. Valodas politika darbavietā un uzņēmējdarbībā

Ir daudz pierādījumu faktam, ka uzņēmumi ir inerti un lēni reaģē uz pieaugošo multilingvisma nozīmi. Skaidrs, ka angļu valodas prasme neveicina citu valodu apguvi – ja jau starptautiskā uzņēmējdarbība notiek angļu valodā, kāpēc apgrūtināt sevi ar citu valodu mācīšanos?

5. nodaļa. Valodas politika publiskajā lingvistiskajā telpā

No valodas politikas perspektīvas publiskie uzraksti ir vērtējami kā noteikta procesa komunikācija. Šajā procesā piedalās vairāki dalībnieki – uzraksta īpašnieks vai iniciators, uzraksta izgatavotājs un tā lasītājs [..] bet varam runāt arī par ceturto dalībnieku – tas ir valsts valodas politikas uzraudzītājs.

6. nodaļa. Valodas politika skolās

Valodas politika izglītības sistēmā neapšaubāmi ir viens no visiedarbīgākajiem spēkiem valodas pārvaldībā. [..] Izglītības joma ir īsts pārbaudījums valodas politikas veidotājiem gan tāpēc, ka skolas spēj ietekmēt skolēnu valodas prasmi un pārliecību, gan tāpēc, ka valodu lietojumu skolās ietekmē daudzi faktori, gan tāpēc, ka ir ļoti grūti izvērtēt valodas politikas rezultātus.

7. nodaļa. Valodas politika tiesībsargājošās iestādēs un veselības aprūpes institūcijās

Tiesībsargājošām iestādēm un veselības aprūpes institūcijām piemīt iezīmes, kas ļauj tās aplūkot vienā nodaļā. Katrā no tām darbojas divas dalībnieku grupas: profesionāli darbinieki, kas kontrolē šīs jomas, un sabiedrība, kas nonāk saskarē ar šiem darbiniekiem. Tieslietu un medicīnas joma ir klasisks organizētas valodas politikas piemērs: komunikācijas problēmu eksistenci atzīst gan šo jomu pārstāvji, gan ārējie novērotāji.

8. nodaļa. Valodas politika militārajā jomā

Pirmajā brīdī var šķist, ka militārajā jomā valodas politiku noteiks tīri pragmatiski apsvērumi, tomēr arī šeit darbojas daudz ārēju un simbolisku spēku. [..] Armija ir spējīga koncentrēt resursus un nodrošināt panākumus arī valodas politikā. Protams, arī tai ir raksturīga liela institucionāla inerce, tomēr šai jomā valodas pārvaldība ir vieglāka.

9. nodaļa. Valodas politika lokālā, reģionālā un nacionālā līmenī

Ņemot vērā valstu kontinuitāti, vai nu mums tas patīk vai nē, un valsts oficiālās valodas vērtību gan mobilizējošas simbola, gan efektīva komunikācijas līdzekļa funkcijā, nav jābrīnās, ka modernās nacionālvalstis cenšas stiprināt monolingvismu valsts līmenī. Bet jāņem vērā, ka ir spēki, kas darbojas pret šo tendenci – entuziasti, kas ir izvēlējušies kādu valodu par savu vēlmju objektu, kā arī starptautiskas organizācijas, kam nav tiešas atbildības, bet kas aģitē par multilingvismu.

10. nodaļa. Valodas aktīvistu darbība valodas politikā

Valodas aktīvisti nenoliedzami ir nozīmīgi spēlētāji valodas politikā. Strādājot ar plašu sabiedrību, viņi cenšas pārliecināt esošos vai potenciālos kādas valodas runātājus par šīs valodas lietošanas nepieciešamību, kā arī cenšas panākt valdības atbalstu šiem centieniem.

11. nodaļa. Valodas politika starptautiskā līmenī

Starptautiskās organizācijas galvenokārt spēj sniegt atbalstu cilvēktiesību un pilsoņu tiesību jēdziena izpratnei, aptverot arī valodas tiesību izpratni, bet nespēj nodrošināt to īstenošanu un risināt praktiskas lingvistiskas problēmas. Tās var formulēt utopisku politiku, jo neuzņemas atbildību par tās īstenošanu.

12. nodaļa. Valodas politikas veidotāji, valodas pārvaldības institūcijas, valodas akadēmijas un to darbība

Ja mēs aplūkojam sarežģītākas sociālas un politiskas organizācijas, tad redzam, ka uzdevumi valodas politikā tiek sadalīti – tos veic gan konstitūcijas autori, likumdevēji, tiesas, kas interpretē konstitūciju vai valodas likumus, ministri, kas izdod noteikumus un sadala budžetu, gan arī politikas īstenotāji, resp., ministrijas vao valsts aģentūras un to darbinieki.

13. nodaļa. Valodas politikas teorija: *post scriptum*

Valodas politikas īstenošana ir atkarīga no detalizētas izpratnes par multilingvismu un sociālo struktūru. Mums jāspēj izvērtēt konkrētu valodas situāciju, analizējot visas sociolingvistiskās jomas, un izteikt pamatotas vismaz īstermiņa prognozes par valodas politikas rezultātiem.
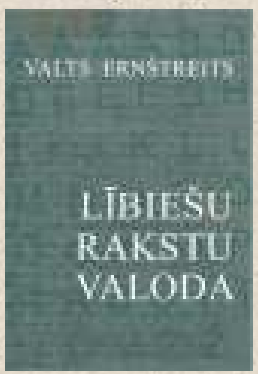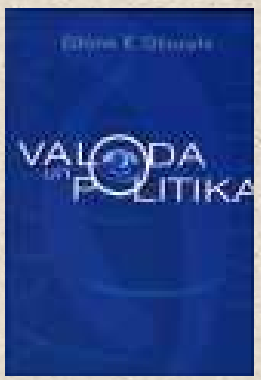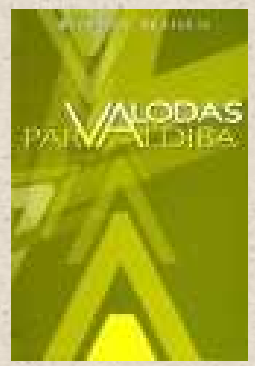
LVA tulkoto darbu sērija